

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. Foto David Burmeister Kaaring 2014. – *The church seen from the south east.*

DALUM KLOSTERS KIRKE

ROMERSK-KATOLSK

DALUM SOGN

Det katolske Dalum Kloster har til huse i den tidligere herregård Christiansdal, beliggende ved Dalumvej umiddelbart overfor sognekirken (s. 2793). Herregården er en arvtager til det middelalderlige Dalum Kloster (jf. s. 2793), idet den er en ud- og ombygning af det gamle klostrets avlsbygninger (1681 kaldet 'Dalum Klosters hovedgård').¹ Af det middelalderlige anlæg er kun bevaret en hvælvet kælder, som senest i 1600-tallet blev integreret i en yngre vinkelbygning i to stokværk. Stedet fastholdt navnet Dalum Kloster indtil 1682, da Didrik Schult købte sognekirken og herregården, som nu blev omdøbt til Christiansdal.²

Sognekirke og herregård havde fælles ejerskab indtil 1891, da kirken blev solgt til sognefoged Anders Madssen, Hjallesø, og herregården til Christine Jensine Rump, Odense. 1906 købte den katolske Skt. Hedvigorden bygningerne af enkefru Rumps arvinger og etablerede et kloster under det gamle navn, Dalum Kloster. Sideløbende har nonnerne drevet plejehjem og i en periode pensionat i bygningerne. Indtil 1930 var der indrettet *†*kapel i en af salene, men det år opførtes en kirkebygning parallelt med nordfløjen. Hovedbygningen istandsattes og udvidedes 1957-58 (arkitekt Jacobsen-Lunderman), og 1962-63 opførtes nye anneksbygninger (arkitekt Erichsen).³

Fig. 2. Interiør set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Interior looking east.*

BYGNING

Kirken, der er bygget 1930 og indviet 1931 (arkitekten er ukendt), er rejst parallelt med herregårdens nordfløj og forbundet med denne ved en forbindelsesgang. Bygningen er opført af mursten og udgør en enkelt længe med skib i vest og et smallere kor i øst, der flankeres af to mindre rum, et sakristi i nord og et depot i syd. Sakristiet blev i 1990'erne udvidet med et tilstødende mødelokale i røde teglsten. Skibets vestende er delt i to etager, hvoraf den øverste udgør et orgelpulpitur. Rummene får lys gennem spidsbuede, koblede vinduer: et trekoblet i korgavlen med små sandstenskapitæler (jf. glasmalerier ndf.) og parvis sammenstillede vinduer i skibets langsider. Et cirkelvindue i vest giver lys til pulpituret. Koret, der er hævet to trin, åbner sig mod skibet med en

rund bue. Rummene dækkes af grathvælv, et fag i koret og tre i skibet.

Fra vestendens øvre etage fører en trappe op til en *tagrytter*, en brunmalet fyrretræskonstruktion med rundbuede glamhuller adskilt ved tolvkantede piller. Tagrytterens nedre del og dens lille spir er tækket med bly.

Fig. 3. Plan. 1:300. Målt og tegnet af Martin Wangsgaard Jürgensen og David Burmeister Kaaring 2014. – *Ground plan.*

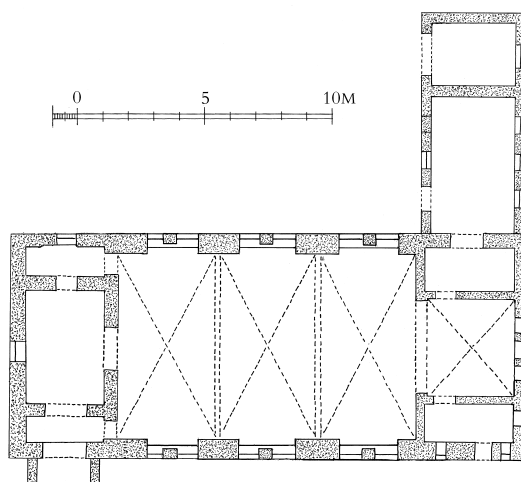

Fig. 4. Glasmaleri forestillende Jesu Hellige Hjerter stående i et landskab, udført o. 1930 af Franz Mayer & Co., München (s. 2899). Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Stained glass showing the Sacred Heart of Jesus standing in a landscape, executed c. 1930 by Franz Mayer & Co., Munich.*

Kirken, der er tegltækket, står med blank mur udvendigt og er hvidkalket i det indre. I koret ligger aflange, grå klinker i forskudte bånd, mens små, grå og sorte klinker i skibet er lagt i et skaktavlsmønster.

Bygningen er rejst med reference til middelalderens gotiske formsprog. Planløsningen med et i facaden jævnbredt kor og skib genfindes i andre af Odense-egnens nyere kirker, eksempelvis Næsby Kirke fra 1942 (s. 2727).⁴

Glasmalerier i korets østvinduer, o. 1930, udført af Franz Mayer & Co., München. I det centrale vindue ses en fremstilling af Jesu Hellige Hjerter. Den opstandne Kristus peger på sit brændende hjerte og udfører en velsignende gestus. I de flankerende vinduer ses tv. hjorten, som drikker af kilden (jf. Sl. 42,2), og th. seks lam. De tre ruder forbindes til et sammenhængende billede af landskabet i baggrunden. I korets østvinduer.

INVENTAR

Inventaret stammer i vid udstrækning fra kirkens opførelse, o. 1930, dog er en del af altersølvet ældre, mens bl.a. kandelabre og krucifikset er tilgæet i årene efter Det andet Vatikankoncil (1962–65).

Alterborde. 1) (Jf. fig. 2), o. 1930, af travertin, 81×67 cm, 121 højt, består af en svær bordplade, der er lagt på en lidt smallere sokkel. 2) (Jf. fig. 2), o. 1930, af travertin, 150×91 cm, 101 cm højt, et fritstående bord, som på et tidspunkt efter 1965 er blevet tilføjet en sekundær, lav sokkel, sådan at der dannes et hulrum under bordpladen.⁵ Opstillet forrest i koret.

Tabernakel af messing, 47×43 cm, 47 cm højt. Fronten er prydet af et græsk kors med en medaljon i skæringen, som rummer et relief af korslammet med sejrspanen. På tabernaklets overside er en krone af messing smykket med similisten.

Fig. 5. Altersæt nr. 2 fra nyeste tid samt et ciborium udført af sølvvarefabrikken J. Schlossarek, Wrocław, og altersæt nr. 1 fra tiden o. 1899 (s. 2900). Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Altar set no. 2 from the most recent times, and a ciborium made at the silverware factory J. Schlossarek, Wrocław, and altar set no. 1 from c. 1899.*

To *sidealterborde* (jf. fig. 2), o. 1930, af travertin, 80×40 cm, 106 cm høje, og udformet som alterbord nr. 1 er opstillet foran triumfvæggen. På bordene er placeret to formentlig samtidige *sidealterfigurer* af lindetræ, forestillende *Maria med barnet* (syd) og *Skt. Josef* med vinkel og sav (nord). De er hhv. 100 og 102 cm høje.

Altersæt. 1) (Fig. 5), o. 1899, udført af Friedrich Christian Bruun, Münster, i nygotisk stil. Kalken har seksbladet fod smykket med indgraveret plantemotiv og medaljoner med fremstillinger af den korsfæstede Kristus, apostlene Andreas og Johannes samt Skt. Katharina, Josef med en lilje og en uidentificeret helgen med krone, palmeblad og pil. Det sekskantede skafts sider rummer æselrygførmede åbninger adskilt af en midtknop med seks bosser, som sammen danner navnet »Jesus«. Bægeret er konisk med bladværk i relief forneden. Under bunden er indgraveret »Andr. Johansen 30. Mai 1874 – 30. Mai 1899. Beniten-tes grati d. d.«, og der ses stemplerne »800«, »Fr. Bruun« og »Münster i/w«. *Disken* måler 14 cm i

tværmål og har et indgraveret kors i en mandelform.

2) (Fig. 5), nyere, 18 cm høj. Foden er flad med et bredt bånd hvori læses minuskelindskriften »Hoc est enim corpus meum« (for dette er mit legeme). Den er drevet stejlt op i et cylinderskaft prydet af bl.a. en drevet palmetbort og midtknop. Bægeret har omtrent rette sider, hvorom løber to fordybende linjer. *Disken* er udført af hamret sølv og måler 15,4 cm i tværmål.

Ciborium (fig. 5), o. 1899, udført af sølvvarefabrikken J. Schlossarek, Wrocław. Det har flad, cirkulær fod, skaft med pæreformet midtled i drevet arbejde og glat bæger med profileret låg kronet af et kors. Under bunden ses stemplet »J. Schlossarek Breslau«.

Monstranser. 1) 1892, udført af sølvvarefabrikken J. Schlossarek, Wrocław. Den er 25 cm høj, har flad fod, skaft med aflang midtknop prydet af drevne akantusblade. Det ovale rum indrammes af en bred plantebort i drevet arbejde og afsluttes foroven af et kors. På bagsiden er indgrave-

Fig. 6. Relikvarium nr. 2, skænket 1967 af pastor Hansen, Svendborg, 1967, og relikvarium nr. 1 fra tiden o. 1900 (s. 2901). Foto Arnold Mikkelsen 2013. – *Reliquary no. 2, donated in 1967 by Pastor Hansen, Svendborg, 1967, and reliquary no. 1 from c. 1900.*

ret et Jesumonogram indbefattende et kors. Under bunden er stemplet »J. Schlossarek, Breslau 1892«.

2) Nyere, af hamret messing, 51 cm høj, med høj trefod og konisk skaft med sort greb. Det centrale, cirkelformede rum omkranses af syv arme afsluttet af irregulært huggede krystaller, og bag disse er monteret en ottekantet strålekrans udført af mandelformede stave.

Relikvarier. 1) (Fig. 6), o. 1900, 40 cm højt og udført i nybarok stil. Foden er firkantet med rundende hjørner og smykket med drevne planteornamenter. Skaftet er udført som et svunget led, og det høje firpasformede gemme indrammes af

planteornamentik i gennembrudt arbejde påsat glasperler og omgivet af en strålekrans. Som topstykke er monteret et kors mellem to udstrakte arme og draperi. I gemmet er indsat et lille ark med påklæbede strimler, hvorpå er skrevet »S. P. Francisc(...)/ S. Stanis Episc./ Ex Palio S. Fidelis M./ Ex cineribus S. Iosephi G(...)/ Ex Bracchio S. Modesti« ((Relikvier fra) den hellige fader Frans, den hellige biskop Stanislas, fra den hellige martyr Fidelis' kappe, fra den hellige Josefs aske(...), fra den hellige Modest's arm).

2) 1920, 38 cm højt. Det udgøres af en fod med volutsvungne ben og et skaft formet som en engel holdende to palmegrene, imellem hvilke er

et ovalt, korskronet gemme. I gemmet ses på en baggrund af rødt fløjlet et kors af sølv med indskriften »Ex ligno sancte crucis/ D(omi)ni nostri Jesu Chr(ist)i« (af træet fra vor herre Jesu Kristi hellige kors). Korset skal altså indeholde en splint af det Sande Kors. Relikviet er givet til nonnen mater Bertranda af pastor Hansen, Svendborg 13. august 1967.

Alterstager. 1) O. 1930, 60 cm høje, foden har to afsæt, hvoraf det øverste er klokkeformet, cylinderskæft med midtled og profileret lyseskål. Hensat på loftet. 2) 1900-tallets anden halvdel, 12 cm høje med sekskantet lyseskål og sokkel, som bæres af tre fødder formet som æbletræer.

Af det øvrige alterudstyr skal nævnes *alterbordskrucifikset*, o. 1975, 30 cm højt med et romanskinspireret relief af Kristus hængende i strakte arme og let bøje knæ på et kors med brede korsender. Det hviler på en hvælvet, firedelt fod. En *messekløkke*, o. 1930, af blankpoleret messing, tværmål 14,5 cm, er ophængt i et smedejernsbeslag på korets nordvæg.

Et *vievandskar*, o. 1930, af grå marmor, 30×36 cm, med et forgyldt kristogram, Chi-Rho-symbolet, i fordybet relief i bagpladen, er sat ved indgangsdøren.

†*Korsranke* (jf. fig. 7), o. 1930, med balustrer som dannede en rundbuearkade og dobbelte fyldingslåger ud for midtergangen.

Prædikestolen (jf. fig. 2), efter 1965, er af messing og har form som en flytbar læsepult på fire smalle ben. På fronten er den udsmykket med kvadratiske relieffer med evangelistsymbolerne (fra oven Mattæus, Markus, Johannes og Lukas) holdt i hvidt, gult og rødbrunt på blå bund. Den oprindelige *†prædikestol* (jf. fig. 7), o. 1930, havde tresidet kurv med affasede hjørner. De enkelte fag havde rektangulære fyldinger, og under dem var sat hængestykker. Opsat foran en rundbuet åbning i triumfvæggens nordside, hvortil der var adgang via sakristiet.

Stolestaderne, o. 1930, er udført i eg med glatte gavle og frontpaneler. De fremstår i det blanke træ.

Skriftestolen, o. 1930, udført i nyklassisk stil med pilastre og gesims, er opstillet i forrummets nordvestlige hjørne.

En *lænestol* til præsten, o. 1900, af mørklakeret fyrretræ, er sandsynligvis anskaffet forud for kirkens opførelse 1930, dvs. til klostrets første *†*kapel. Den er udført i nygotisk stil med drejede ben, spidsbuet ryglæn med pinakler og rød polstring. Opstillet i koret.

Orgel, 1966, med seks stemmer, ét manual og pedal, bygget af Marcussen & Søn, Aabenraa. Disposition: Manual: Gedakt 8', Principal 4', Rørføjte 4', Oktav 2', Quint 1¹/₃'. Pedal: Subbas 16'. Koppel M-P. På *vestpulpituret* fra 1930; brystværnets har otte fyldingspaneler, malet i blå og gråt med forgylding.

Kandelabre. 1-8) Efter 1965, af jern med messingfod, midtknop og lyseskål. De måler i højden hhv. 108 cm (fire stk.), 118 og 128 cm (hver to stk.) og er opstillet omkring alterbord nr. 1 samt foran triumfvæggen. 9) Efter 1965, af messing, 109 cm høj med konisk fod og cylinderskæft; smykket med et kors. Benyttes til påskelyset.

En *olielampe*, o. 1930, af messing med rødt glas, opsat på korets sydvæg.

Ikon, o. 1906, olie på træ, 53×41 cm. En kopi af nådebilledet *Moderen af Den Stedsevarende Hjælp* fra redemptoristernes hovedkirke, Sant'Alfonso, Rom (jf. s. 2620). Indsat i en ramme af mørklakeret eg. Billedet hang tidligere på triumfvæggens sydlige del (jf. fig. 7), nu i forrummet.

En *korsvej*, o. 1930, består af 14 tavler af ler, 78×34 cm, med relieffremstillinger af Kristi Lidelshistorie i historiserende stil. De er malet i overvejende hvidt, gråt og beige på guldgrund og indsat i rammer udført i nyrokostil, stafferet med gråt og guld. I skibet.

Skulptur, o. 1930, *Skt. Hedvig* af Schlesien, af lindetræ. Den 110 cm høje figur viser kirkens værnehelgen iklædt nonnedragt og holdende en model af en kirke i hænderne med henvisning til cistercienserklostret i Trebnitz, som blev grundlagt på hendes foranledning. Skulpturen er sandsynligvis udført af samme kunstner som sidealterfigurene. Opstillet på en konsol ved forrummets østvæg.

Fig. 7. Interiør set mod øst o. 1930. Foto Otto Nørmark. – *Interior looking east, c. 1930.*

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Odense Amt i alm. henvises til s. 52-54 og forkortelser vedr. Odense Amt s. 56-59.

Historisk indledning ved David Burmeister Kaaring, bygningsbeskrivelse ved Martin Wangsgaard Jürgensen, inventar ved David Burmeister Kaaring, heraf dog orgler ved Ole Beuchert Olesen. Oversættelser ved James Manley (engelsk) og Peter Zebeerg (latin). Korrektur ved Jørgen Lethan. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet januar 2014.

¹ *Kronens Skøder* II, 512-13. Se også Vilhelm Lorenzen, *De danske klostres bygningshistorie X: De danske Benediktinerklostres Bygningshistorie*. Kbh. 1933, 194-96.

² *Kronens Skøder* II, 512-13.

³ Svend Larsen, »Dalum Kloster«, *Danske Slotte og Herregårde*, Aage Roussel (red.), 2. udg., bd. 9, Kbh. 1965, 160.

⁴ DK: Odense, 2725-2728.

⁵ Det er uklart, hvornår denne sokkel er tilføjet, men den optræder ikke på fotografiet af kirkerummet i *Larsen 1965* (note 3) 159.

THE CHURCH OF DALUM CONVENT

Dalum Kloster (Dalum Convent) is housed in the former manor house of Christiansdal. The manor house can in fact be traced back to the medieval Dalum Convent (cf. p. 2793), since it is an extension and rebuilding of the utility buildings. The Sisters of the Order of St. Hedwig bought the building in 1906 and established a congregation there under the old name, Dalum Kloster. In the early years one of the halls was furnished as a chapel, but in 1930 a church building was built as an extension of the north wing.

The church, which was consecrated in 1931, was built parallel with the north wing of the manor house, and connected with it by a passage. The building is in brick and comprises a single wing with a nave in the west and a narrow chancel in the east, flanked by two smaller

rooms: a sacristy in the north and a storehouse in the south. In the 1990s the sacristy was expanded with a stylistically clashing meeting room in red brick. The west end of the nave is divided into two storeys, the top one forming an organ loft. The rooms are lit by pointed-arched, linked windows; a trio of windows in the chancel gable with small sandstone capitals (see also stained glass below) and paired windows in the long sides of the nave. A circular window in the west lights the organ loft. The chancel, which is raised two steps, opens up to the nave through a rounded arch. The interiors are covered with groined vaults, with one bay in the chancel and three in the nave.

Most of the furnishings come from the time of the construction of the church.